

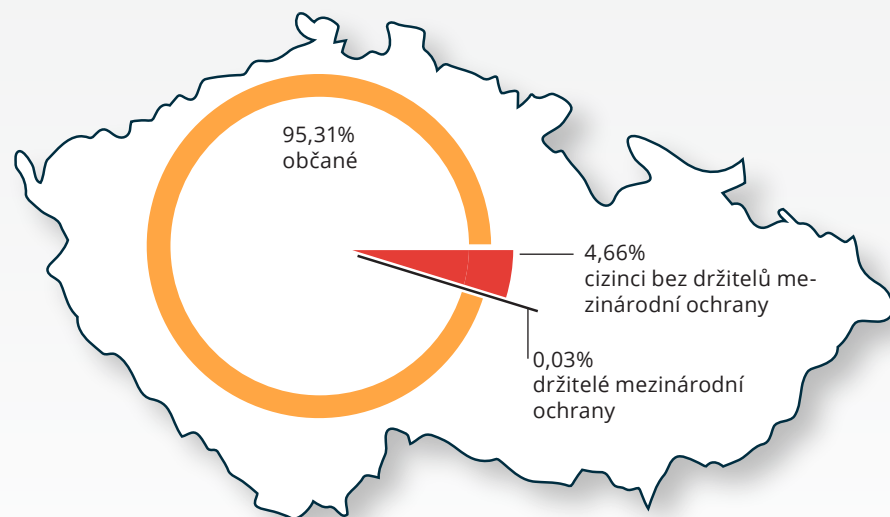
NÁRODNÍ ZPRÁVA: ČESKÁ REPUBLIKA

Žadatelé o azyl a držitelé
mezinárodní ochrany v Česku

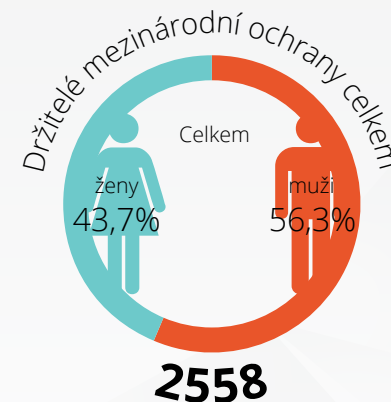
MEZINÁRODNÍ OCHRANA

ČSÚ k 31.12.2016

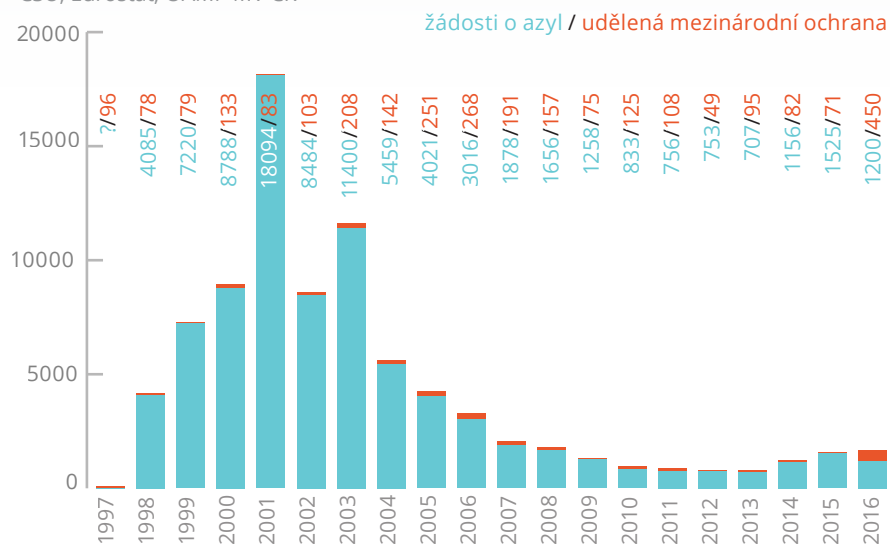
DRŽITELÉ MEZINÁRODNÍ OCHRANY V ČESKU K 31. 1. 2017

OAMP MV ČR k 31.12.2017

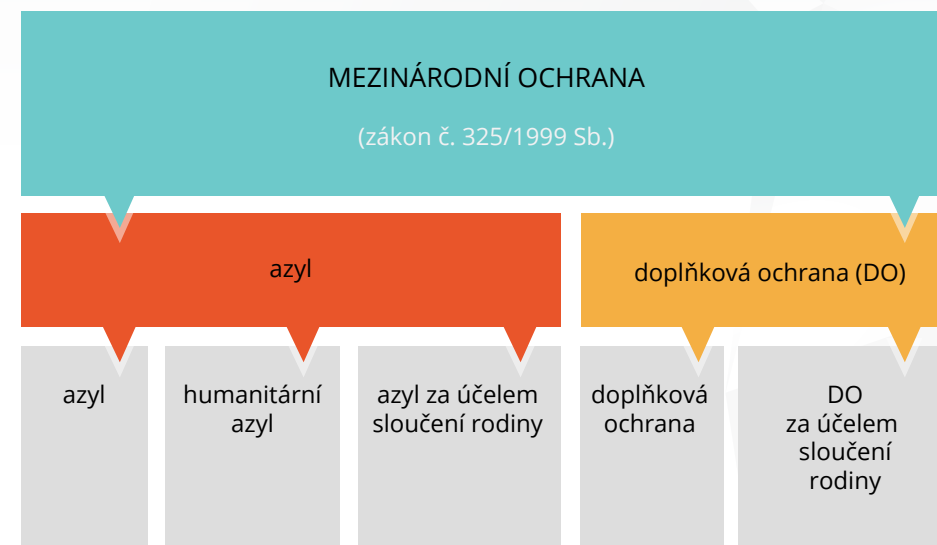

VÝVOJ POČTU ŽADATELŮ A UDĚLENÉ MEZINÁRODNÍ OCHRANY V ČESKU

ČSÚ, Eurostat, OAMP MV ČR

PRÁVNÍ RÁMEC MEZINÁRODNÍ OCHRANY V ČESKU

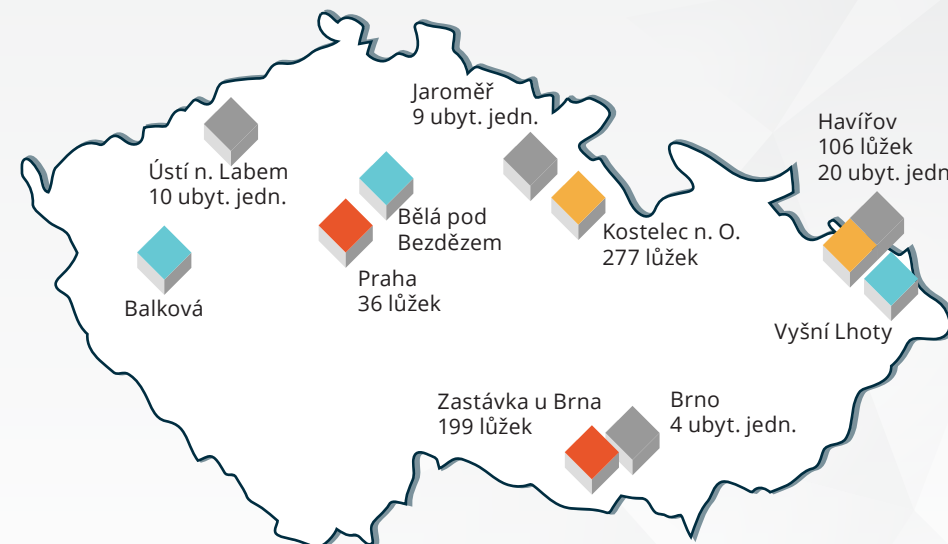
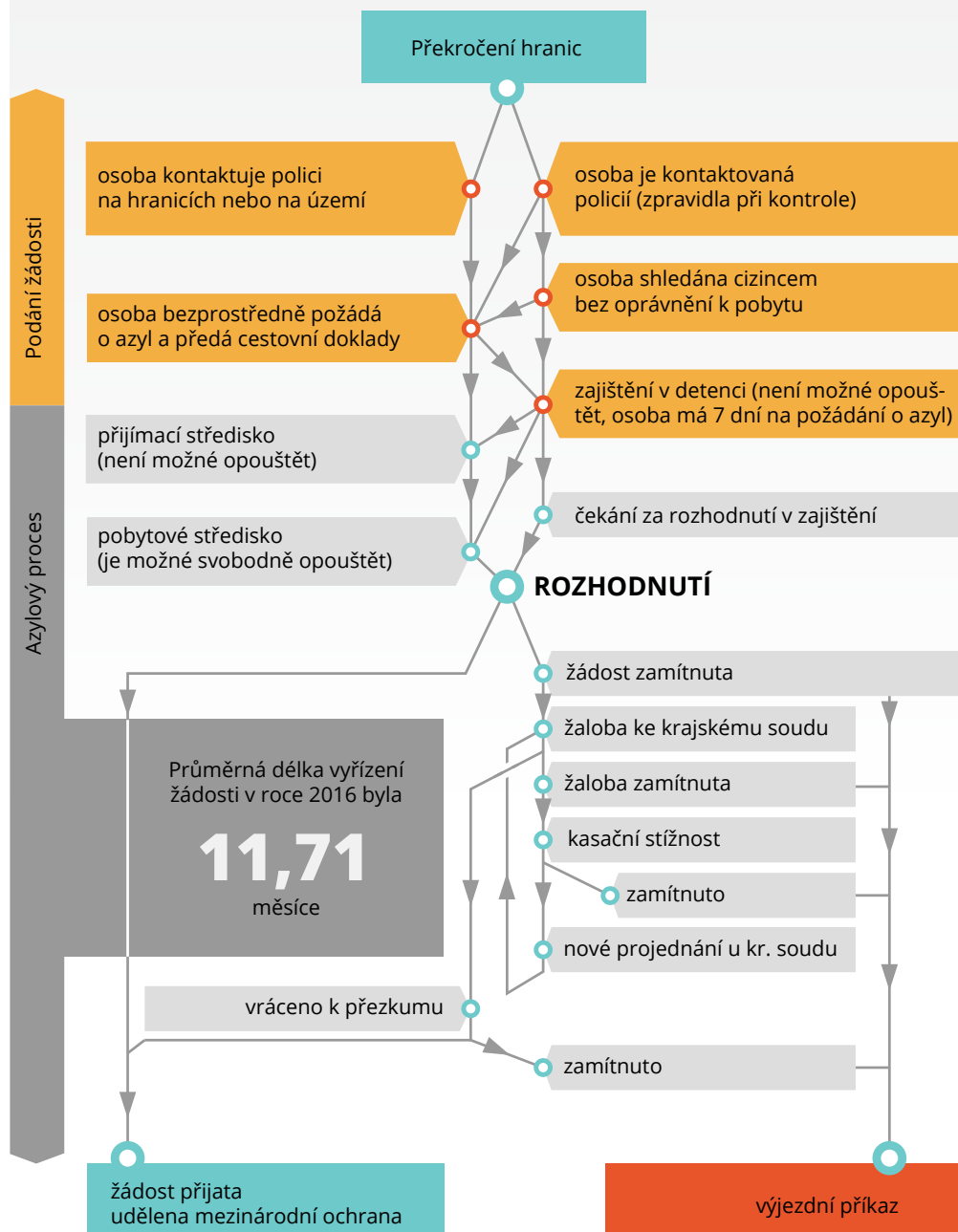
OD ŽÁDOSTI K ... USAZENÍ / „DUBLINU“ / DEPORTACI / DALŠÍ MIGRACI

ZAŘÍZENÍ PRO ŽADATELE O AZYL, DRŽITELE MEZINÁRODNÍ OCHRANY A ZADRŽENÉ CIZINCE V ČESKU V ROCE 2017

Správa uprchlických zařízení (SUZ)

ČESKO

OD ŽÁDOSTI K ...

Příjemné střediska

Určena pro nově příchozí žadatele o azyl k vyřízení nezbytných vstupních náležitostí: identifikace, vstupní pohovor, zdravotní prohlídka. Zařízení je uzavřené a nelze ho svobodně opouštět.

Pobytové střediska

Určena pro pobyt žadatelů o mezinárodní ochranu během procesu vyřízení žádosti. V zařízení je poskytováno ubytování, právní a sociální služby, strava, oblečení, hygienické potřeby, lékařská péče či různé volnočasové aktivity. Zařízení je otevřené a ubytování ho mohou volně opouštět. Pobyt ve středisku není povinný.

Integrační azylová střediska (IAS)

Určena pro pobyt a integraci osob s udělenou mezinárodní ochranou zapojených do Státního integračního programu (SIP), které

zde mohou pobývat maximálně 18 měsíců. Cílem IAS je podpořit ubytované v integraci do české společnosti. Střediska jsou otevřená a pobyt v nich je dobrovolný.

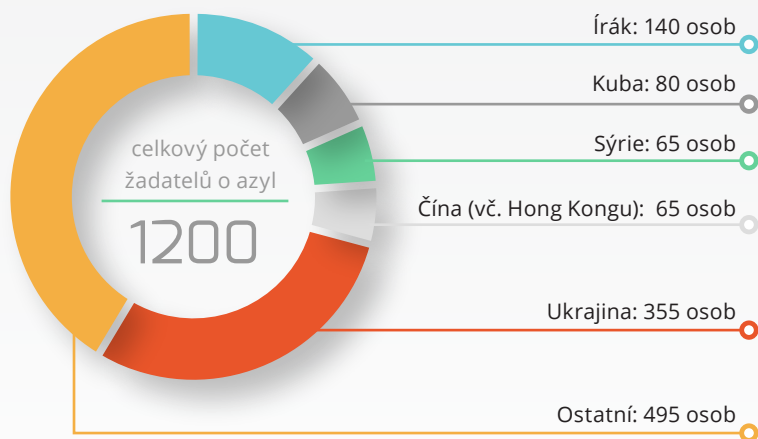
Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC)

ZZC, někdy hovorově označovaná za „detenční centra“ nebo „detence“, jsou určena k zajištění cizinců bez oprávnění k pobytu na území Česka, tzv. neregulérních migrantů, kteří zde čekají na vyhoštění ze země. V některých případech se stává, že jsou v zařízení zajištěni i osoby, které požádaly o mezinárodní ochranu. Zařízení je uzavřené a nelze ho svobodně opouštět.

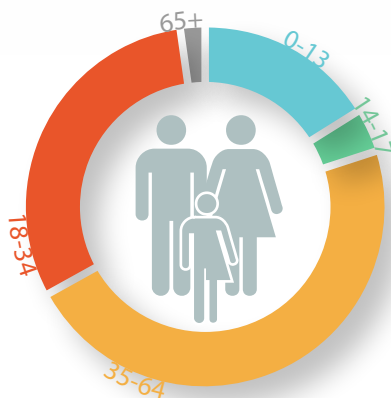
Střediska jsou spravována Správou uprchlických zařízení MV ČR. Kapacita všech zařízení pro zajištění cizinců je 990 lůžek (včetně 246 lůžek ve speciálním zařízení pro rodiny s dětmi, samostatné ženy a další zranitelné skupiny v Bělé-Jezové).

KDO BYLI V ROCE 2016 ŽADATELÉ O AZYL V ČESKU?

Eurostat

- 0 až 13 let: 16.3 %
- 14 až 17 let: 3.8 %
- 35 až 64 let: 30.8 %
- 18 až 34 let: 47.1 %
- více než 65 let: 2.1 %

JAKÝ JE ROZDÍL MEZI AZYLEM A DOPLŇKOVOU OCHRANOU?

AZYL

Je udělen cizinci, který je pronásledovaný nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož má občanství, nebo pokud nemá občanství, v místě trvalého bydliště, a pokud ho nedokáže tento stát ochránit, nebo osoba nemůže z důvodu takového nebezpečí jeho ochranu přijmout.

Azyl je udělován na dobu neurčitou. Azylanti mají přístup na trh práce, do systému veřejného zdravotního pojištění, sociální podpory, školství atd. za stejných podmínek jako občané. Azylanti nemají žádná volební práva, nemohou zastávat vybrané veřejné funkce ani sloužit v ozbrojených složkách ČR.

DOPLŇKOVÁ OCHRANA

Je udělena cizinci, který nesplňuje kritéria pro udělení azylu, ale existují důvodné obavy, že by v případě návratu osobě hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy (trest smrti, mučení, nelidské či ponižující zacházení, ohrožení života civilisty a lidské důstojnosti z důvodu ozbrojeného konfliktu či svévolného násilí) a nemůže nebo není ochotna z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je občanem, nebo kde měla poslední trvalé bydliště.

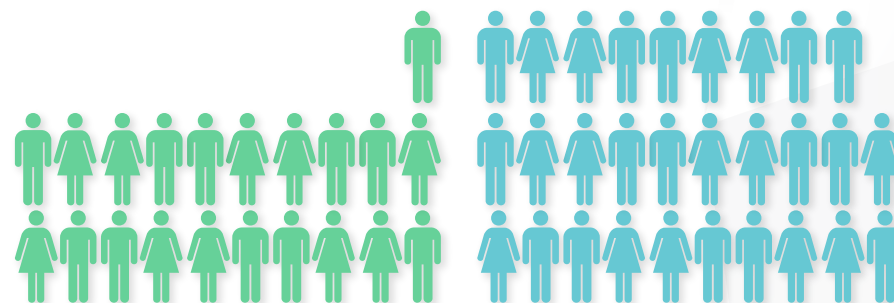
Doplňková ochrana je udělována na dobu určitou, zpravidla dvou let. Při jejím prodloužení je ověřováno, zda důvody ochrany trvají. Pokud ne, ochrana je osobě odejmuta. Držitelé nemají volební práva, nemohou zastávat vybrané veřejné funkce ani sloužit v ozbrojených složkách ČR.

DRŽITELÉ MEZINÁRODNÍ OCHRANY PODLE TYPU

OAMP MV ČR k 31. 1. 2017

1059
osob

1499
osob

INTEGRACE DRŽITELŮ MEZINÁRODNÍ OCHRANY V ČESKU V ROCE 2016 A 2017

MV ČR, ČKCH

Název programu	Státní integrační program (SIP)
Zodpovědný úřad	Ministerstvo vnitra České republiky odbor azylové a migrační politiky
Realizátoři	Generální poskytovatel služeb v roce 2016 ČKCH, v roce 2017 Správa uprchlických zařízení a subdodavatelé
Koncepční dokumenty	Usnesení vlády ČR ze dne 20. 11. 2015 č. 954 o státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a následujících; Příloha usnesení č. 954 „Zásady pro poskytování finančních prostředků z rozpočtové kapitoly 314“
Rozpočet	200 mil celkem pro roky 2016-2018: max 173,5 mil pro generálního poskytovatele služeb; max 15 mil na vzdělávání (čeština, základy kultury a demokracie); max 10 milionů na podporu nájemního bydlení v obcích; max 1,5 milionů na úhradu pobytu v zařízení sociálních služeb
Čerpání	13 996 501 CZK (v roce 2016)

Většina z uprchlíků do Česka přichází s omezenými financemi, bez znalosti jazyka a s nejistou budoucností. Proto podpora adaptace v prvních letech jejich pobytu je zcela nezbytná, pokud se mají co nejrychleji začlenit, najít si bydlení a adekvátní práci, stát se soběstačnými a začít opět „normálně“ žít. Toto si Česko uvědomuje, a proto k integraci držitelů mezinárodní ochrany přistupuje proaktivně.

Asistence uprchlíkům má dvě úrovně. Na systémové úrovni jde o nastavení legislativy, která určuje práva a povinnosti držitelů mezinárodní ochrany a zavazuje kompetentní resorty a úřady k tomu, aby k integraci uprchlíků napomáhaly. Na úrovni komunitní jde o konkrétní aktivity místních sdružení, neziskových organizací, církví, obcí, škol apod. Právě propracovanost systémové úrovně řadí Česko mezi země, pro které aktivní začleňování uprchlíků zůstává pevnou prioritou i (nebo zejména) v

době, kdy nálady společnosti jsou spíše antiuprchlické a anticizinecké.

Státní integrační program (SIP), který je hlavním nástrojem začleňování osob s udělenou mezinárodní ochranou (azylantů a osobou s doplňkovou ochranou), byl zahájen už v roce 1994. Od té doby se postupně vyvíjel, ale klíčové oblasti podpory zůstávají stejné: naučit tyto osoby česky, pomoci jim najít si bydlení a práci, popřípadě jim pomoci požádat o sociální podporu, a pomoci jim zorientovat se v každodennosti života. To obnáší i takové věci, jako je registrace u lékaře, zapsání dětí do školy, pomoc při uznávání vzdělání nebo při absolvování rekvalifikačního kurzu. Všechny služby jsou poskytovány zdarma.

Účast osoby s udělenou ochranou v programu je dobrovolná a trvá maximálně 12 měsíců. Po tu dobu s daným člověkem popřípadě jeho rodinou pracuje jeden sociální pracovník, který s ním sestaví individuální plán jakéhosi postavení se na nohy. Stát si uvědomuje těžkost situace, ve které se osoby na útěku ocitají, proto v rámci SIP mají možnost získat i finanční podporu nájemního bydlení i základní vybavení domácnosti, jako jsou lednice, stůl nebo postel.

Vyjma SIP, který má pomoci hlavně v prvních letech usazení, k začleňování napomáhá i obecné nastavení legislativy,

které staví lidi s mezinárodní ochranou na roveň občanům s výjimkami volebního práva či možnosti zastávat určité veřejné funkce nebo sloužit v ozbrojených složkách. V praktickém životě se to projevuje zejména v přístupu k lékařské péči nebo na trh práce, kde nejsou žádná omezení ani podmínky. V oblasti přístupu k sociálním dávkám musí osoby s udělenou ochranou splnit stejné podmínky jako občané. V důsledku toho například minimum z nich dosáhne na starobní důchod, protože nemá potřebný počet odpracovaných let.

V roce 2016 bylo v rámci SIP podpořeno 319 osob, z toho 125 osobám sociální pracovníci pomohli s hledáním bydlení, 30 osob získalo nové zaměstnání a 73 osob navštěvovalo jazykové kurzy.

V rovině vzájemného poznání se s lidmi ve svém okolí zastávají nezastupitelnou úlohu neziskové organizace. Jedním z největších projektů roku 2017 jsou aktivity Diakonie ČCE. V rámci projektu DOMA (Diakonie Otevírá Možnosti Azylantům), který běží v šesti krajích a má za cíl zapojit alespoň 120 azylantů (30 rodin), Diakonie organizuje besedy a setkání s azylanty, volnočasové a sportovní aktivity, pikniky, výlety do kina, atd.

DĚTI V ZAJETÍ PARAGRAFŮ – DETENCE NEZLETLÝCH V ČESKU

Během tzv. uprchlické krize se do širokého povědomí české společnosti dostala zařízení pro zajištění cizinců (tzv. detence).

Titulní stránky médií plnily na jedné straně informace o bezpečnostních otázkách spojených s těmito centry, na straně druhé informace o podmínkách pobytu v centrech a o způsobu, jakým se migranti, včetně dětí a mladistvých, do nich dostávali. Zásadním celospolečenským tématem se staly i okolnosti, za kterých byli zadrženi cizinci z detencí propouštění. Policie zpravidla zajistila cizince ve vlacích jedoucích z Budapešti do Berlína a na několik týdnů (včetně dětí) umístila do detenčních zařízení po celém Česku. Někteří v Česku požádali o mezinárodní ochranu. Mnoho z nich však dostalo výjezdní příkaz (vyhoštění) a bylo propuštěno s tím, že má do 7 dnů opustit území republiky – zpět do první země vstupu na území EU, zpravidla Maďarska. Všichni však mířili do Německa. Většina cizinců ale v centrech přišla o veškeré své úspory, protože byli povinni platit za ubytování a stravu. V důsledku toho neměli na cestu. Těmto lidem pomáhali zejména dobrovolníci, například v Praze z iniciativy Hlavák.

Podle české legislativy mohou být do detenčních zařízení umístěni cizinci, kteří byli zadrženi Policií ČR, nemají

oprávnění k pobytu a hrozí u nich vážné riziko, že se budou bránit vyhoštění a pokusí se o útěk z Česka. Podle zákona o pobytu cizinců by v detencích neměli být zadržováni ti cizinci, kteří v Česku požádali o azyl. V případě rodin s dětmi nebo nezletilých cizinců bez doprovodu nesmí doba zajištění překročit 90 dnů (oproti standardní době 180 dnů), ale v zásadě by v souladu s nejlepším zájmem dítěte nemělo k zajištění docházet vůbec. To se však během uprchlické krize nedělo a Česká republika opakovaně zajišťovala celé rodiny včetně malých dětí.

V letech 2014 – 2016 se situací dětí v zařízeních pro zadržení cizinců opakovaně zabývala kancelář Veřejného ochránce práv. Ombudsmanka České republiky Anna Šabatová situaci v detencích nejostřeji kritizovala v roce 2015, kdy v jednom ze zařízení v Bělé-Jezové probíhalo šetření podmínek pobytu se speciálním zaměřením na situaci dětí, které se zde ocitly spolu se svými rodiči. V té době byl stav opravdu kritický, protože obsazenost zařízení byla za hranou svých kapacit. V současné chvíli počet cizinců oproti minulým letům výrazně klesl.

Z pohledu ombudsmanky, ale i výborů OSN a Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, by k detenci dětí nemělo docházet vůbec, protože na ně má silný emoční až traumatizující dopad.

Situaci v českých detenčních zařízeních v říjnu 2015 popsala ombudsmanka jako nepřipustnou s argumentem, že vězeňský režim může působit na dětskou psychiku až destruktivně: „Děti jsou vyděšené z všudypřítomné uniformované bezpečnostní služby a z policistů. Každý večer cizince z postelí vytáhne policie, někdy v helmách a kuklách, za účelem přepočítání. Pokud děti spí, musí je rodiče vzbudit a postavit na nohy.“ (iDnes, 13. 10. 2015). Pocit vězení navozuje i vysoký plot s ostnatým drátem, kterým je areál obehnan, či mříže v oknech, které byly z Bělé-Jezové odstraněny až díky apelu ombudsmanky. V zařízeních původně chyběly i prostory, které by byly přizpůsobeny dětem. Štrasburský soud poukázal i na otázku délky pobytu – pokud rodiny v detencích pobývaly v řádu dní, nemusel být takto krátký pobyt pro dítě traumatizující, pokud ale trvá i měsíce, je to jiné.

V květnu 2017 padl v Česku přelomový rozsudek Ústavního soudu týkající se padesátidenního zajištění kosovské rodiny se dvěma dětmi v detenčním zařízení v Bělé-Jezové. Ústavní soud konstatoval, že zadržením došlo k porušení jejich práv. Toto rozhodnutí by mělo být signálem do budoucna, aby k zajišťování dětí v detencích pokud možno vůbec nedocházelo. Ve stejné době 19. 5. 2017 Česká republika převzala půlroční

předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy, jehož jednou z priorit měla být ochrana zranitelných skupin s důrazem na uprchlické děti a menšiny. V rámci předsednictví Ministerstvo spravedlnosti ČR pořádalo v Praze ve dnech 25. a 26. září 2017 mezinárodní konferenci s názvem „Detence migrujících dětí: spěje ke konci?“ („Immigration Detention of Children: Coming to a Close?“), které se účastnili přední zástupci Rady Evropy, UNHCR, ministrů a kancléřů ochránců práv celé řady evropských zemí, akademici a zástupci neziskového sektoru. Účastníci konference se jednohlasně shodli, že zajišťování dětí bez ohledu na věk či délku pobytu v detenci může mít fatální dopad na jejich psychiku a nemělo by k němu vůbec docházet. Situace v Česku však nenaznačuje, že by stát chtěl od možnosti zajišťování rodin i s dětmi opustit. Namísto hledání jiných cest spíše dochází k uzpůsobení jednoho ze zařízení – Bělé-Jezové – k pobytu rodin s dětmi (bylo vybudováno dětské hřiště nebo ordinace dětského lékaře). Ministerstvo vnitra tento postup obhajuje s tím, že rodiče jako cizince bez oprávnění k pobytu zajistit musí a že v nejlepším zájmu dítěte je být zajištěn s rodiči, nežli být nezajištěn, ale být bez rodičů. Do budoucna Česko tedy čeká především vyřešení otázky, zda je opravdu zajištění rodičů nutností.

POSTOJE K MIGRACI V ČESKU PODLE STANDARDNÍHO EUROBAROMETRU

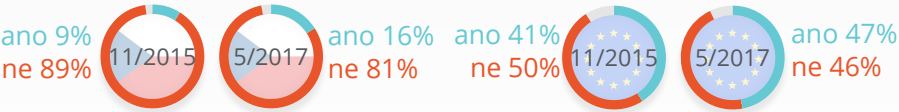
Eurobarometr 84 (11/2015), Eurobarometr 87 (05/2017)

Počet migrantů a držitelů mezinárodní ochrany v zemích visegrádské čtyřky je ve srovnání se starými členskými státy EU spíše nízký, s maximálním podílem 5 % celkové populace. Navzdory této skutečnosti však podle šetření Standard Eurobarometr, které je realizováno dvakrát do roka, společnosti zemí V4 dlouhodobě patří k těm, které odmítají společnou evropskou migrační politiku a ve většině jsou proti všem formám imigrace. Na jednu stranu více jak 80 % obyvatel V4 podporuje volný pohyb euroobčanů, kteří mohou žít, pracovat, studovat nebo podnikat kdekoliv jinde v EU, na druhou stranu imigrace z jiných členských států vzbuzuje u téměř 40 % obyvatel V4

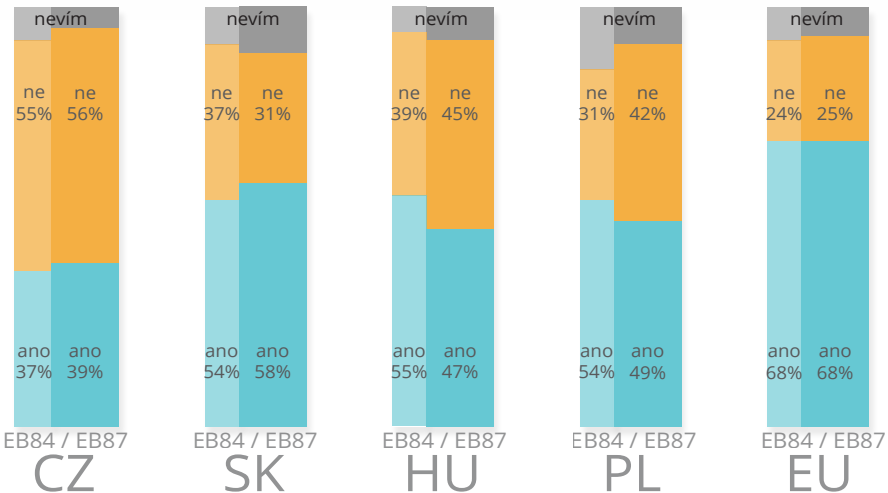
spíše negativní emoce (nejvíce skeptičtí jsou Češi, nejméně Poláci).

Obyvatelé V4 jsou Evropany, kteří nejméně věří v pozitivní přínos migrantů pro jejich společnosti. Paradoxně na opačné straně názorového spektra jsou státy s nejvyšším podílem migrantů – 86 % Švédů, 80 % Irů, 76 % Britů či 72 % Lucemburčanů věří, že migranti jejich země obohacují. Dokonce ani v Německu, v zemi s nejvyšším počtem žadatelů o azyl a držitelů mezinárodní ochrany, nejsou hodnoty nižší. Na jaře 2017 uvádělo 52 % dotázaných, že migranti jsou pro jejich zemi přínosem.

MYSLÍTE SI, ŽE MIGRANTI PŘEDSTAVUJÍ POZITIVNÍ PŘÍNOS PRO VAŠI ZEMI?

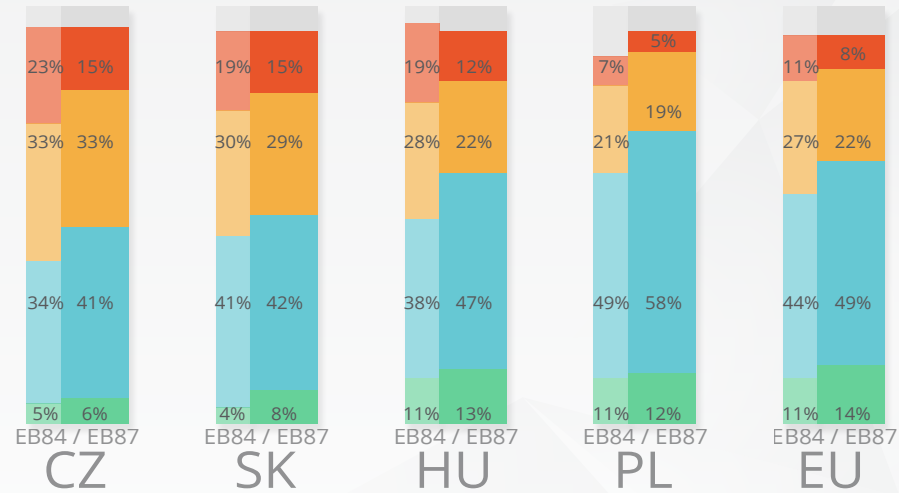

SOUHLASÍTE SE SPOLEČNOU EVROPSKOU MIGRAČNÍ POLITIKOU?

JAKÉ POCITY VE VÁS VYVOLÁVÁ IMIGRACE LIDÍ Z DALŠÍCH ČLENSKÝCH STÁTŮ EU?

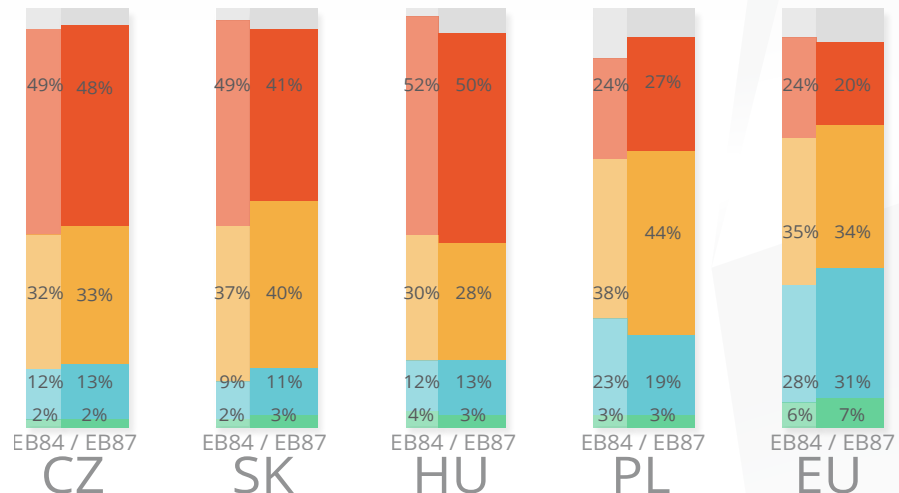
Eurobarometr 84 (11/2015), Eurobarometr 87 (05/2017)

EB 87 (05/2017):
EB 84 (11/2015):

Velmi negativní	Spíše negativní	Spíše pozitivní	Velmi pozitivní	Nevím
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-------

JAKÉ POCITY VE VÁS VYVOLÁVÁ IMIGRACE LIDÍ ZE ZEMÍ MIMO EU?

13. května 2015 Evropská komise přijala strategický dokument – Evropskou agendu o migraci, který byl politickou odpovědí na kritickou situaci zejména na jižní hranici Evropy, především v oblasti Středomořího moře. Agenda obsahovala desetibodový plán okamžité akce, z něhož nejzásadnějšími kroky byly uplatnění systému kvót na přesun lidí z nejzatíženějších zemí Itálie a Řecka do dalších zemí států EU. Idea kvót vycházela z apelu na vzájemnou solidaritu mezi jednotlivými členskými státy EU a na potřebu dělby odpovědnosti. Celkem mělo být podle kvótového klíče přerozděleno 160 000 osob ve dvou letech.

Na konci května 2015 byl zveřejněn klíč k přerozdělení 40 000 lidí s jasným nárokem na mezinárodní ochranu, kteří v té době pobývali v Itálii a v Řecku. Klíč přerozdělení odrážel kapacitu členského státu uprchlíky přijmout a integrovat, která byla stanovena na základě velikosti populace (40 %), celkového HDP (40 %), reálného počtu azylových žádostí na jeden milion obyvatel podaných v daném státě v období 2010–2014 (10 %) a míru nezaměstnanosti (10 %). Česko mělo na základě tohoto klíče za povinnost přijmout 3,32 % uprchlíků, celkem 797 z Itálie a 531 z Řecka. Další 525 lidí (2,63 % z celkového plánovaného počtu 20 000 lidí) přesídlených přímo ze zemí mimo

EU mělo být přijato dobrovolně. Celková kvóta pro přemístění a přesídlení byla pro Česko 1853 lidí.

Ještě v den, kdy byly klíč a počty zveřejněny, odmítli kvóty všichni čeští přední politici.

Tehdejší premiér Bohuslav Sobotka uvedl, že: „Povinné kvóty a přerozdělování uprchlíků bez ohledu na jejich vůli není dlouhodobě udržitelným řešením současné migrační krize.“ (e15, 27. 5. 2017). Zároveň české politické špičky několikrát zdůraznily, že na úrovni Evropské unie budou postupovat tak, aby byly kvóty odmítnuty, což předseda vlády zopakoval i o dva týdny později na jednání premiérů států V4 s francouzským prezidentem Francoisem Hollandem v Bratislavě. Na jednání politici mimo jiné zdůraznili, že solidarita má být projevována na základě dobrovolnosti a že se EU má primárně zabývat důvody, proč lidé migrují, a zřizovat tábory mimo EU. Nakonec se diskuse obrátila od vzájemné solidarity ke kritice států, které čelily největšímu náporu, že nedodrží povinnosti v rámci schengenského prostoru a nedostatečně registrují cizince, kteří se na jejich území pohybují, čímž mohou zkomplikovat situaci v dalších zemích EU.

Odmítavý postoj Česká republika zastávala po celé dva roky závazku.

	Celkový poměr		Přemístěno z Itálie		Přemístěno z Řecka		celkem přemístěno do 30. 9. 2017
CZ	 3.32%		797		531		12
HU	 2.07%		306		988		0
PL	 6.65%		1595		1064		0
SK	 1.96%		471		314		16

Vyjednávání s EU byla rámovaná jako „boj“ či „bitva“ o kvóty, ve které EU shora diktuje, co má Česko dělat. Na začátku září 2015 Komise zveřejnila druhý balíček kvót, který se zabýval přemístěním 120 000 lidí z Řecka, Itálie a Maďarska. Pro balíček hlasovalo 498 europoslanců, proti bylo 158. Z českých politiků jej podpořili pouze 3 poslanci, zbytek společně s poslanci ze Slovenska a Rumunska kvóty odmítlo. Český europoslanec Luděk Niedermayer z TOP09 v komentáři svého rozhodnutí, proč hlasoval pro kvóty, poukázal na emotivnost, s jakou čeští politici k řešení krize přistoupili: „Přinejmenším v Čechách to vypadá, že slovo kvóta je extrémně toxické. Dle toho se chovají i ti, kteří jinak potřebě řešit problém společně rozumí.“ (facebook, 11. 9. 2015).

V průběhu dvouletého období naplňování kvót Česko přijalo pouze 12 lidí. V důsledku neplnění svého závazku proto EU zahájila 14. 6. 2017 sankční řízení proti Česku, Maďarsku a Polsku a dala státům 4 týdny na vyjádření se k výtkám ze strany EU. Na konci července 2017 eurokomisař pro vnitro Dimitris Avramopoulos oznámil, že Česku hrozí žaloba, která by mohla skončit vysokou pokutou nebo opakovaným penále až do chvíle, než Česko začne svou povinnost plnit. Program kvót nakonec oficiálně skončil v září 2017 a v říjnu na jednání summitu Evropské komise předseda Evropské rady Donald Tusk prohlásil, že kvóty nemají budoucnost. I přesto za nedodržení rozhodnutí o kvótách z roku 2015 Evropská komise dne 7. 12. 2017 zažalovala Česko, Maďarsko a Polsko u Evropského soudního dvora.

VYDALI

VZNIK PUBLIKACE PODPOŘILI

EUROPEAN UNION
Asylum, Migration
and Integration Fund

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS

Publikace je financována ze zdrojů Azylového, migračního a integračního fondu EU v rámci projektu NIEM „National Integration Evaluation Mechanism. Measuring and improving integration of beneficiaries of international protection“, ze zdrojů International Visegrad Fund v rámci projektu „V4NIEM: Visegrad Countries National Integration Evaluation Mechanism“ a ze zdrojů Open Society Foundations.

www.forintegration.eu

Donoři nezodpovídají za obsah ani za použití informací. Za obsah a vyjádřené názory nesou výlučnou odpovědnost autoři.

Člověk v tísni, o.p.s. – Program migrace
Šafaříkova 24
Praha 2, Česko
www.clovekvtisni.cz
migrace@clovekvtisni.cz

prosinec 2017